

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

Від 26 травня 2016 року
(протокол № 14)

БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

ПРОГРАМА

**обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра**

Спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

**Бердянськ
2016 рік**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

кандидат економічних наук О.В. Горпинич

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “18” травня 2016 року, протокол № 8

ВСТУП

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Бюджетна система» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Предметом навчальної дисципліни є фінансово-економічні відносини, що виникають в процесі формування доходів та здійснення видатків бюджету, що забезпечують реалізацію функцій держави.

Міждисциплінарні зв'язки: після вивчення дисциплін «Фінанси», «Фінанси підприємств», «Бухгалтерський облік», «Податкова система України», формує інтегрований підхід до економічної підготовки бакалаврів.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** навчальної дисципліни є формування знань з організації та функціонування бюджетної системи, її ролі у соціально-економічному розвитку країни, а також сутності бюджетних відносин та характеру їх впливу на суспільство.

1.2. **Основними завданнями** дисципліни «Бюджетна система» є засвоєння теоретичних основ формування і використання бюджету держави; розуміння засад бюджетного устрою і принципів побудови бюджетної системи; формування теоретичних і практичних знань щодо методів і джерел формування доходів бюджету та напрямків і форм фінансування видатків; оволодіння методикою визначення обсягів бюджетних видатків, які забезпечують реалізацію функцій держави; формування знань з питань державного кредиту та управління державним боргом.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні *набути таких компетентностей:*

знання та розуміння предметної області й розуміння професійної діяльності;
здатність здійснювати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування (бюджетні кошти, обчислення та сплата податків й платежів, виконання бюджетів за доходами та видатками);
здатність визначати особливості функціонування сучасних фінансових та соціально-економічних систем;
здатність розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

Та *демонструвати такі результати навчання:*

володіти методами та вміння застосовувати інструментарій з регулювання діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування;
володіти навичками фінансового планування та прогнозування на макро та макрорівнях;
застосовувати знання та демонструвати розуміння основ організації фінансів на підприємствах, у банківських установах, страхових компаніях, бюджетних установах, у державних фінансових органах та основ функціонування фінансового ринку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 4/120 (кредитів ЄКТС/години).

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність, призначення і роль бюджету держави.

Сутність, мета і завдання курсу "Бюджетна система України". Бюджет держави як економічна категорія. Роль і місце бюджету у перерозподільних відносинах. Бюджетний вплив на забезпечення економічного і соціального розвитку країни. Роль бюджету у системі фінансового забезпечення потреб соціально-економічного розвитку.

Тема 2. Бюджет як основний фінансовий план держави.

Правовий характер бюджету. Розподіл бюджетних повноважень між центральними та місцевими органами державної влади. Бюджет як розпис доходів і видатків. Організаційна структура доходів бюджету. Розподіл видатків між бюджетами різних рівнів бюджетної системи. Поняття бюджетної класифікації. Визначення бюджетної класифікації, її організаційна роль, юридичне значення та структура. Бюджетне планування та прогнозування. Бюджетне планування та прогнозування: функції, принципи організації, методи та завдання. Загальний та спеціальний фонди бюджету. Поняття загального та спеціального фондів бюджету, їх склад та структура.

Тема 3. Бюджетний дефіцит і джерела його фінансування.

Бюджетний дефіцит як економічна категорія та показник стану бюджету. Модель визначення розміру бюджетного дефіциту. Дефіцит бюджету як один з макроекономічних показників, що характеризують сутність економічної моделі. Причини виникнення та джерела покриття бюджетного дефіциту. Характеристика та аналітичний огляд бюджетного дефіциту України. Регулювання бюджетного дефіциту. Основні заходи щодо зниження бюджетного дефіциту. Зарубіжний та вітчизняний досвіди фінансування дефіциту бюджету.

Тема 4. Бюджетний устрій та побудова бюджетної системи України.

Законодавча та нормативна бази функціонування бюджетної системи. Склад бюджетного законодавства. Бюджетний кодекс, структура та принципи побудови бюджетної системи України. Організація бюджетного процесу в Україні та його учасники. Сутність бюджетного процесу, його учасники та їх повноваження. Стадії бюджетного процесу на загальнодержавному та місцевому рівнях.

Тема 5. Система доходів бюджету.

Економічна сутність і класифікація доходів бюджету. Класифікація бюджетних доходів за різними критеріями. Розділи бюджетної класифікації доходів бюджету. Склад і джерела доходів Державного бюджету. Склад та джерела доходів Державного бюджету згідно з Бюджетним кодексом. Доходи загального та спеціального фондів. Доходи місцевих бюджетів. Поточний бюджет та бюджет розвитку. Доходи місцевих бюджетів, що враховуються та не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.

Тема 6. Система видатків бюджету.

Економічна сутність, класифікація видатків бюджету. Сутність видатків державного бюджету. Склад і структура видатків державного бюджету України. Класифікація видатків бюджету. Видатки місцевих бюджетів. Сутність видатків місцевих бюджетів, їх склад. Окремі напрямки видатків місцевих бюджетів та їх специфічність. Система бюджетного фінансування. Складові системи бюджетного фінансування (принципи, форми, методи). Головні розпорядники бюджетних коштів. Шляхи вдосконалення діючих форм бюджетного фінансування.

Тема 7. Міжбюджетні відносини і система бюджетного вирівнювання.

Організація та функціонування міжбюджетних відносин в Україні. Суб'єкти, види, принципи організації міжбюджетних відносин в Україні. Вертикальні та горизонтальні міжбюджетні відносини. Механізм міжбюджетних відносин як сукупність засобів (методів, форм, моделей, інструментів, інституціонально-правових структур). Переваги та недоліки централізованої та децентралізованої моделей міжбюджетних відносин. Характеристика методів міжбюджетних відносин. Основні форми взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи. Основні форми взаємовідносин між окремими ланками бюджетної системи. Система фінансового вирівнювання: форми, методи, інструменти. Характеристика міжбюджетних трансфертів місцевих бюджетів

Тема 8. Видатки бюджету на соціальний захист населення і соціальну сферу.

Форми й види соціального захисту населення. Види разової фінансової допомоги громадянам. Форми й методи фінансового забезпечення соціальної сфери. Бюджетне фінансування закладів соціальної сфери, його організація. Основа кошторисного фінансування. Структура доходної частини місцевого бюджету: податок на доходи фізичних осіб (без урахування трансфертів), податок на прибуток, рентна плата за користування надрами, акцизний податок з реалізації торгівлі підакцизними товарами, єдиний податок, інші місцеві податки та збори. Розподіл видаткової частини місцевого бюджету(освіта, охорона здоров'я, культура і мистецтво, соціальний захист і та соціальне забезпечення, на економічну діяльність тощо).

Тема 9. Видатки бюджету на економічну діяльність та обслуговування державного боргу.

Видатки на розвиток економіки. Склад видатків бюджету на економічну діяльність, їх роль і місце в розвитку економіки. Напрямки і форми бюджетного фінансування економіки. Бюджетні інвестиції, їх види. Капітальні вкладення і джерела їх фінансування. Бюджетне фінансування економіки за рахунок цільових державних позик. Позички з бюджету державним підприємствам, порядок їх видачі й погашення. Шляхи фінансового оздоровлення державного сектора й ліквідації збитковості. Економічна сутність державного боргу. Форми державного кредиту, їх призначення. Суб'єкти державного кредиту, їх класифікація. Роль і місце державного кредиту в покритті дефіциту бюджету. Державні позики як основна форма державного кредиту. Види цінних паперів з державних позик: облігації, казначейські зобов'язання (векселі). Класифікація державного кредиту. Державний борг, його структура. Управління державним боргом.

3. Рекомендована література

1. Фещенко Л.В., Проказа П.В., кузьминчук Н.В. Бюджетна система України: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2008. – 440 с.
2. Бюджетна система: навчальний посібник. Друге видання перероблене і доповнене / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська / - Харків: Видавець Іванченко І.С., 2015. – 284 с.
3. Бюджетна система України: тренінг-курс: навчальний посібник / В.М. Опарін, С.Я. Кондратюк, Є.О. Малік та ін.; за аг. Ред.. В.М. Опаріна. – К.: ДННУ «Академія фінансового управління», 2012. -392 с.
4. Жибер Т.В., Коломієць Г.Б. Бюджетна система: Навч.-метод. посібник для самот. вивч. дисц.- К.: КНЕУ, 2009.- 311 с.
5. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України: Навч. посібник. - К.: Знання-Прес, 2008. - 595 с.
6. Тимченко О.М Податковий борг в Україні: причини, наслідки, менеджмент: Монографія. — К.: КНЕУ, 2009. — 228 с.
7. Управління Державним бюджетом України: підручник / колектив авторів [заг. редакція М. Я. Азарова]. – К. : Міністерство фінансів України, 2010. – 816 с.
8. Конституція України // Закони України: Електронний сайт Верховної Ради України - <http://portal.rada.gov.ua/>
9. Бюджетний кодекс України // Закони України: Електронний сайт Верховної Ради України - <http://portal.rada.gov.ua/>
10. Податковий кодекс України // Закони України: Електронний сайт Верховної Ради України - <http://portal.rada.gov.ua/>
11. Про Державний бюджет України на відповідний рік // Закони України: Електронний сайт Верховної Ради України - <http://portal.rada.gov.ua/>
12. Науково-практичний коментар до Бюджетного кодексу України - <http://edu.minfin.gov.ua/>
13. Про місцеве самоврядування в Україні // Закони України: Електронний сайт Верховної Ради України - <http://portal.rada.gov.ua/>

4. Методи навчання: лекція, демонстрування, практичні роботи, метод письмового контролю.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання - залік

Система оцінювання _____

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни